

vergadering **C190**
zittingsjaar 2023-2024

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 28 maart 2024

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de extra inspanningen die volgens het rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen nodig zijn om Vlaanderen bij de innovatieve topregio's te houden – 1395 (2023-2024)	3
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de AI-wet en de impact ervan op Vlaanderen – 1438 (2023-2024)	6
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot de kmo-portefeuille voor coöperatieve vennootschappen – 1437 (2023-2024)	9
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over cyberaanvallen op Vlaamse ondernemingen – 1512 (2023-2024)	12
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ondersteuning van scale-ups – 1513 (2023-2024)	13
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de social impact bond – 275 (2023-2024)	15
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over inburgeren in het land van herkomst en arbeidsmigratie – 1410 (2023-2024)	17
VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Zorgplichtwet – 1401 (2023-2024)	20
VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de discriminatie op de arbeidsmarkt van personen met een migratie-achtergrond – 1480 (2023-2024)	
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de moeizame arbeidsmarktintegratie van personen met een migratie-achtergrond – 1502 (2023-2024)	22
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het terugschroeven van thuiswerk – 1503 (2023-2024)	28

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de extra inspanningen die volgens het rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen nodig zijn om Vlaanderen bij de innovatieve topregio's te houden – 1395 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Op het European Innovation Scoreboard 2023, dat de prestaties van EU-landen voor onderzoek en innovatie weergeeft, blijft België het goed doen. Met een innovatiescore van 125,8 procent is ons land een innovatieleider en bezet het de vijfde plaats binnen de Europese Unie. Enkel Nederland, Finland, Zweden en Denemarken doen het nog beter. Ook Vlaanderen is met een score van 130,3 procent een innovatieleider tussen de 239 Europese regio's. In 2021 ging 3,65 procent van het bruto binnenlands product in Vlaanderen naar innovatieonderzoek. Vlaanderen is hierdoor de onbetwiste leider in de Europese Unie. Op deze cijfers mogen we terecht trots zijn. Dat hebben we in deze commissie al verschillende keren gezegd. Het is het resultaat van het harde onderzoekswerk van velen en van een gedeelde lange termijnvisie.

We mogen natuurlijk niet op onze lauweren rusten. Een recent rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), 'Strategische autonomie als drijver van technologische soevereiniteit en innovatieve slagkracht', wijst hierop en doet talrijke aanbevelingen.

Wat is uw reactie op dit rapport? Deelt u de mening van de SERV omtrent strategische autonomie en de noodzaak om minder afhankelijk te zijn en worden van de Verenigde Staten, China en andere niet-EU-landen? Hoe staat u tegenover het verder uitbouwen van een missiegedreven innovatiebeleid met maatschappelijke impact zoals de SERV voorstelt?

De SERV stelt ook waakzaam te zijn en te blijven over buitenlandse zeggenschap in de economie: in 2021 viel in Vlaanderen ongeveer 60 procent van alle ondernemingen die investeren in onderzoek en ontwikkeling (O&O), onder buitenlands zeggenschap, over sectoren en technologieklassen heen. Uiteraard zijn buitenlandse bedrijven en investeringen erg welkom in Vlaanderen en is die waakzaamheid vooral vereist in bepaalde sectoren. In die zin: hoe verloopt de werking van de interfederale screeningcommissie die zulke dossiers opvolgt, tot nu toe? Ziet u bijkomende mogelijkheden in het intensifiëren van het beleid rond proeftuinen en living labs zoals de SERV voorstelt?

Alvast bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het debat rond strategische autonomie is uiteraard van zeer groot belang en bijzonder actueel. Ik zeg dit als minister van Landbouw, maar zeker ook als minister van Economie en voorzitter van de Raad Industrie van de Europese Unie, bijvoorbeeld met de Net-Zero Industry Act (NZIA) of de Critical Raw Materials Act (CRMA) waaraan op Europees niveau de nodige aandacht wordt besteed. We moeten als Europa niet op onszelf terugplooiën. Meer dan ooit is het belangrijk om onze strategische positie ten aanzien van de andere blokken in de wereld te versterken. We mogen ook niet naïef zijn en ook niet de protectionistische toer opgaan, maar ik zeg wel vaak dat wat meer economisch chauvinisme zeker geen kwaad kan en dat we zeker meer moeten

inzetten op die strategische autonomie, zeker in de turbulente geopolitieke tijden van vandaag.

Ik deel wel de mening van de SERV als men stelt: "Open waar het kan en beschermen waar het moet." Als het gaat over bijvoorbeeld het meest duurzame vlees dat we hier produceren en waarvan het merendeel van onze export naar buurlanden gaat, de productie en toelevering van batterijen, wat duidelijk bij Van Hool een probleem bleek te zijn, of meer inzetten op circulaire economie, zodat we voor de belangrijke edelmetalen minder afhankelijk worden van het buitenland, of nog verder werk maken van de duurzame transitie van onze industrie zodat we minder fossiele brandstoffen nodig hebben: het zijn allemaal beleidsmaatregelen die goed zijn voor onze strategische autonomie en daardoor ook onze bedrijven en economie beter beschermen in die geopolitieke tijden.

Die transitie naar duurzaamheid is natuurlijk alleen mogelijk dankzij innovatie. Met Vlaanderen zetten we ook in op een missiegedreven innovatiebeleid dat mikt op maatschappelijke uitdagingen en impact. Zo hebben we bijvoorbeeld ons bio-economiebeleidsplan, dat meer biomassa wil omzetten in circulaire bio-based producten, het beleidsplan rond de circulaire maakindustrie, het Moonshotinitiatief, innovatie met de Klimaatsprong voor een CO₂-arme industrie en de beleidsplannen rond cybersecurity en artificiële intelligentie, waarover we vandaag nog verder gaan spreken.

Ik denk dat we in Vlaanderen steeds het evenwicht trachten te respecteren tussen missiegedreven onderzoek en bottom-uponderzoek vanuit de individuele onderzoeker, ondernemingen of kennisinstellingen. We hebben immers als overheid niet de waarheid in pacht en niet-gericht fundamenteel onderzoek kan ook tot innovaties leiden. Ik verwijs daarvoor graag naar het CERN, waar de computer en de medische beeldvorming, de zaken die daaruit worden afgeleid, zijn ontstaan. Dat debat hebben we hier in de commissie ook al vaker gehad, onder andere bij de evaluaties van de middelen voor het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO), het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) en het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF). Ik pleit dus ook steeds voor een goed evenwicht tussen niet-gericht onderzoek, maar dat een overheid tegelijkertijd enkele maatschappelijke prioriteiten naar voren kan schuiven, is natuurlijk ook belangrijk.

Dan is er uw derde vraag. Het interfederaal samenwerkingsakkoord rond de screening van directe buitenlandse investeringen is operationeel sinds juli van vorig jaar. In de tweede helft van vorig jaar werden 32 notificaties ontvangen, waarvan er 21 betrekking hadden op Vlaanderen. We merken een gestage stijging van instromende dossiers over de eerste zes maanden. De drie meest betrokken sectoren zijn data, energie en gezondheid. De meerderheid van de dossiers had betrekking op investeerders uit het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De werking van de Interfederale Screeningscommissie en de samenwerking tussen verschillende administraties, zowel interfederaal als intra-Vlaams, verloopt goed en vlot, zonder noemenswaardige interventies op hoogtepunt of incidenten.

Tot slot, proeftuinen en living labs bieden inderdaad een interessante piste om die samenwerking te versterken en zo innovaties ook sneller te kunnen implementeren. Een belangrijk voorbeeld daarvan zijn de living labs rond circulaire economie: er is 18,4 miljoen euro steun toegezegd aan 22 circulaire living labs. Dat zijn brede en diverse partnerschappen met alle stakeholders die de implementatie van circulaire oplossingen in de maakindustrie en de bouwsector onderzoeken. Een tweede bekend voorbeeld is het Open Thor Living Lab in EnergyVille in Waterschei, Limburg. Dat is een regelluwe zone waarbinnen de energieconcepten van de toekomst uitvoerig getest kunnen worden. Tevens

hebben we daar proeftuinen ingericht die de verspreiding van technologie voor meer werkbaar werk in de industrie en de zorg moeten versnellen. Dat zijn enkele heel concrete voorbeelden die aantonen dat we verschillende concepten toch echt wel omarmen in het toekomstige innovatiebeleid. Bijkomende initiatieven zijn dit jaar niet meer gepland. Evaluaties zullen moeten aantonen of deze methode de gewenste resultaten oplevert.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord;

Stijn De Roo (cd&v): Minister, dank u voor uw antwoord. Als ik het heel kort mag samenvatten, zegt u dat de SERV een nuttig rapport heeft geschreven, maar dat u eigenlijk al heel wat stappen zette wat de opmerkingen en suggesties die ze gaven betreft. Ik denk dat dat een goede zaak is, en dat dat een zeer goed antwoord was.

Wat die 21 notificaties betreft die zijn binnengekomen: ik denk dat het nodig blijft om dat soort waarschuwingen zeer goed en van kortbij op te volgen. Mijn bijkomende vraag is: op welke manier wordt dat dan verder opgevolgd?

Wat de proeftuinen en de living labs betreft, ik denk dat het regelluwe kader dat in ThorPark is opgericht, een goede zaak is. Ik denk dat we daar een aantal lessen uit kunnen leren en dat het invoeren van een aantal regelluwe zones voor specifieke domeinen effectief kan bijdragen tot een betere en grotere innovatiekracht, waardoor we ook in de top kunnen blijven spelen. Dat is dus een piste die we zeker nog verder moeten verkennen, denk ik, in deze en ook de volgende legislatuur. Die geeft immers kansen inzake een aantal obstakels waarvoor we niet direct een wettelijke oplossing hebben, natuurlijk onder een aantal voorwaarden, binnen een juist kader. Dat kan ervoor zorgen dat dingen uitgetest kunnen worden en dat er nieuwe innovatieve toepassingen ontwikkeld kunnen worden.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Wat de notificaties betreft, begrijp ik dat Flanders Investment & Trade (FIT), het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (DKBUZA) en Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) een analyse maken om te bekijken hoe men daar dan verder mee moet omgaan.

Met Open Thor Living Lab hebben we recent een heel aantal zaken kunnen ondersteunen. Innoveren is proberen, is inderdaad regels opzoeken. Dat betekent dat je inderdaad een aantal fases van regelluwte moet hebben om die innovatie echt mogelijk te kunnen maken. Wat daar vandaag gebeurt, is dus heel, heel belangrijk. Dat is baanbrekend. Ik verwijs naar de twee identieke woningen die daar zijn gebouwd. Ondernemend Vlaanderen wordt uitgenodigd om daar met technieken te experimenteren qua isolatie in combinatie met verwarming. Dan vergelijkt men de twee woningen met elkaar om tot de meest optimale situatie te komen wat energie-efficiëntie en -gebruik en dergelijke betreft. Slimme energiesystemen worden daar toegepast. Er wordt dus met van alles geëxperimenteerd, wat goed is en wat nodig is om de omslag te kunnen maken. Enige regelluwte is nodig om dat te kunnen installeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de AI-wet en de impact ervan op Vlaanderen – 1438 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De inzet van artificiële intelligentie creëert heel wat mogelijkheden voor onze ondernemingen. Er zijn in Vlaanderen tal van start-ups en scale-ups die op een indrukwekkende manier deze artificiële intelligentie inzetten voor verschillende toepassingen. Deze ondernemingen zijn toonaangevend en hebben ook vaak wereldklasse.

We hebben er hier in deze commissie al verschillende keren over gediscussieerd, en ook zeer uitgebreid. Artificiële intelligentie heeft een enorme impact en zal onze leefwereld, onze manier van denken, onze samenleving, onze arbeidsmarkt en onze ondernemingen grondig veranderen. Ik denk dat we vandaag nog maar aan het begin staan. Er worden vragen gesteld bij het ethisch kader, de transparantie en de nood aan regulering. Dat zijn moeilijke vraagstukken waar het Europees Parlement zich al verschillende keren het hoofd over heeft gebroken, maar dit gebeurde ook al binnen de Raad van Europa en binnen de Verenigde Naties.

Afgelopen woensdag werd de AI Act goedgekeurd. Daarmee creëert men een kader voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie. De Artificial Intelligence Act moet nu formeel worden goedgekeurd door de lidstaten. Na de verkiezingen wordt er gewerkt aan nieuwe wetgeving. Tegen half 2026 moet de volledige wetgeving van kracht zijn.

De Vlaamse Regering investeert in een AI-barometer bij ondernemingen. Dat is een nulmeting om de stand van zaken in kaart te brengen. Op basis daarvan kunnen gericht initiatieven worden genomen via het Vlaams actieplan inzake artificiële intelligentie. Dit beleidsplan steunt op drie pijlers: onderzoek, flankerend beleid en toepassing in de industrie. Op basis daarvan stellen we vast dat er nog veel mogelijkheden zijn om onze ondernemingen in contact te brengen met artificiële intelligentie. Ondernemingen die geen gebruik maken van artificiële intelligentie, zien er doorgaans de mogelijkheden en de meerwaarde niet van in. Vooral kleine ondernemingen ervaren een enorme drempel om te investeren in artificiële intelligentie. Onderzoek toonde nochtans aan dat ze er waarschijnlijk het meeste baat bij hebben.

Minister, wat is de impact van de AI Act voor Vlaanderen, onze samenleving en onze ondernemingen?

Hoe gaat Vlaanderen, de Vlaamse Regering, daar verder mee aan de slag?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De AI Act schept een kader voor veilige en betrouwbare toepassingen van AI in Europa. Ten eerste zal de wet ertoe bijdragen dat het gebruik van AI in Europa belangrijke principes in het belang van burgers respecteert. Zo zal de verordening bijvoorbeeld AI-toepassingen verbieden die ertoe dienen mensen te manipuleren of die automatisch gezichtsfoto's verzamelen op het internet. Hiermee verbiedt de AI Act onaanvaardbare toepassingen van AI die niet stroken met onze waarden.

Daarnaast zal de wet ook kwaliteits- en veiligheidsvereisten opleggen aan AI-toepassingen die in een gevoelige context gebruikt worden. Zo kunnen burgers, bedrijven en overheden ervan uitgaan dat die AI-systemen gecontroleerd zijn op het vlak van onder andere privacy, cyberbeveiliging, kwaliteit en nauwkeurigheid. Die kwaliteitsvereisten moeten ervoor zorgen dat AI 'made in Europe' wereldwijd dé referentie wordt voor betrouwbare artificiële intelligentie.

Vervolgens komt de wet tegemoet aan bekommernissen die gepaard gaan met de heel snelle opkomst van de generatieve AI, zoals ChatGPT. De AI Act verplicht AI-systemen die tekst, geluid of afbeeldingen genereren, om die content als dusdanig te watermerken. En AI-gebruikers die zogenaamde deepfakes maken, zullen moeten bekendmaken dat de inhoud gemanipuleerd is.

Ten slotte bevat de AI Act heel wat bepalingen om onderzoek en innovatie te stimuleren, wat binnen onze Vlaamse bevoegdheden relevant is. Zo voorziet de verordening in flexibele regels voor onderzoek naar en ontwikkeling van AI. Kmo's kunnen op vereenvoudigde wijze hun naleving van de wet verzekeren. En de AI Act voorziet ook in de oprichting van zogenoemde 'regulatory sandboxes'. Dit zijn omgevingen waar bedrijven innovatieve AI-systemen kunnen uittesten en samen met toezichthouders bekijken hoe ze de wet kunnen naleven.

De AI Act is zeker niet perfect, verre van. De verordening kan niet aan alle bezorgdheden van burgers beantwoorden en de naleving van de regels kan voor sommige bedrijven duur of complex zijn. Technische en juridische expertise is niet altijd voorhanden. Anderzijds brengen duidelijke regels rechtszekerheid en verhogen ze het vertrouwen in AI. Ze zorgen ook voor meer toegankelijkheid, en vormen een kwaliteitslabel dat wereldwijd erkend is.

Vlaanderen heeft meegewerkt aan het tot stand brengen van de act, en zal nu ook inzetten op de vlotte toepassing van deze verordening. Samen met de relevante administraties beginnen we nu al te werken aan de implementatie. We bekijken hoe we kunnen bijdragen aan de oprichting van de voorziene 'regulatory sandboxes', om deze dan te kunnen verbinden met bredere, bestaande AI-beleidsinstrumenten.

Daarnaast hebben we vorige week het vernieuwde beleidsplan AI goedgekeurd met de regering. We zetten extra middelen in om onderzoek naar en de valorisatie van veilige en innovatieve AI mogelijk te maken en om die technologie ingang te laten vinden bij bedrijven. We zetten het kenniscentrum in voor die begeleiding. Met het Kenniscentrum Data & Maatschappij – waar de VLAIO-adviseurs (Agentschap Innoveren en Ondernemen) al specifieke opleidingen krijgen rond de AI Act –, met de Vlaamse AI Academie (VAIA) en met projecten zoals 'amail', blijven we het bredere publiek betrekken bij AI en informeren over die act. AI blijft dus zonder meer een topprioriteit voor ons.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik denk dat er twee interessante elementen in uw antwoord zitten. Het eerste is de zandbak. We moeten tegenwoordig Nederlands spreken. Zoals ik gisteren 'bijpascontract' zei in plaats van 'contract for differences', spreek ik nu van de 'zandbak' of de 'zanddoos', wat een betere vertaling is.

Nieuwe spelers kunnen daar gaan kijken in welke mate ze een product op de markt zouden willen brengen en of ze voldoen aan de regels die Europa oplegt. De bezorgdheid die ik heb, is dat de regels die Europa oplegt, enkel binnen de Europese context geldig zijn. Je zou op die manier een braindrain kunnen hebben naar andere continenten waar die regels niet van kracht zijn, en waarbij dan,

voor een stuk, onze kennis verhuist naar die andere delen waar men het niet zo nauw neemt met de regels die Europa oplegt.

Ik weet dat de Raad van Europa daar ook mee bezig is. We hebben er hier ooit Patrick Penninckx over gehoord in een hoorzitting. Hij was ook aan het werken aan een aantal regels. De Raad van Europa is al iets breder dan enkel de Europese Unie, en het zou nog beter zijn dat de Verenigde Naties daar een aantal stappen in zet, want het gaat dan inderdaad soms ook over mensenrechten, over gelijkheid en discriminatie. Dat kan een probleem zijn als dit op wereldniveau opengetrokken wordt. Dan moeten we minder de Chinese en Amerikaanse concurrentie vrezen met brains die soms van bij ons komen.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): De vergelijking met de zandbak – het is eigenlijk ‘zanddoos’, maar je zou ook zandbak kunnen zeggen – is dat je als kind start in de zandbak om dan later te ontdekken dat er daarnaast een veel grotere speeltuin is. Dat is op zich ook van toepassing op artificiële intelligentie.

Er is recent een studie gepubliceerd op vraag van Google, die eigenlijk aangaf dat als België, als Vlaanderen, erin slaagt – de studie ging specifiek over België – om mee voorop te lopen binnen artificiële intelligentie, we binnen dit en tien jaar ongeveer 9 procent toegevoegde waarde bij ons bbp zouden kunnen krijgen dankzij generatieve artificiële intelligentie. Dat zijn toch trends die we niet uit het oog mogen verliezen, en die ook noodzakelijk zijn.

Minister, u hebt gezegd dat u topprioriteit wil maken van die regulatory sandboxes. Eigenlijk gaat het over regelluwe zones en dat is een beetje hetzelfde principe als dat uit de vorige vraag. Ik denk dat het goed is dat u daar een prioriteit van wilt maken, want we kunnen het ons niet permitteren om achterop te lopen.

Het is eigenlijk meer een oproep dan een bijkomende vraag om ook de administratie de komende weken en maanden aan te moedigen om er effectief snel werk van te maken. De AI Act legt een aantal heel grote spelregels op, maar een groot deel van de invulling komt terecht bij de lidstaten, komt terecht bij de regio's, en dat moeten we hier kunnen verzilveren. We hebben hier al een pak bedrijven die ermee bezig zijn, maar we moeten verder op die kar kunnen blijven springen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik kan bevestigen dat vanuit Economie, Wetenschap en Innoatie (EWI) iemand betrokken is geweest bij die wet. Wat dat betreft is Vlaanderen mee aangeschoven aan de tafel.

Wat de zorg betreft die u uit, collega Gryffroy, denk ik niet dat het tot een grote uitstroom of braindrain zal leiden. Dat denk ik niet. Ik denk dat het goed is dat wij ook weer in Europa het voortouw nemen om toch bepaalde kaders te creëren rond begrijpbare AI, betrouwbare kaders.

Ik denk dat we allemaal onze zorgen hebben rond AI. Ik ben absoluut een believer – begrijp me niet verkeerd –, maar ik denk op zich dat de weg die wij gaan, en het verdere onderzoek dat we omarmen, net een intellectuele uitdaging zijn om de mensen ook hier te houden om daarop verder te werken. Dus ik ga niet mee in de gedachte dat we intellect zouden verliezen aan de rest van de wereld, door het feit dat we het hier wat proberen te reguleren. Ik denk dat dat goed is en dat dat nodig is om net ook voldoende vertrouwen te geven en de onterechte zorgen die er zijn bij mensen die op de pauzeknop zouden willen

duwen, te counteren, om net de versnelling te kunnen plaatsen in het doorgedreven onderzoek naar de enorme sociaal-economische mogelijkheden die er liggen op het vlak van de toepassing van AI.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Voor alle duidelijkheid, ik ben ook een believer. Ik ben zelfs een dusdanig believer dat ik mij afvraag of die act niet op een bepaald moment tegen ons zou werken in plaats van in ons voordeel. Het gaat dus niet enkel over de braindrain, het gaat eventueel ook over bedrijven die gaan zeggen: "Door wat we hier niet kunnen vanwege die zanddoos, zien we beperkingen en in Amerika zijn er geen beperkingen", en die gewoon het bedrijf overzetten naar een ander werelddeel en daar een toegevoegde waarde creëren. Ik denk dus dat dat goed moet worden opgevolgd en gemonitord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot de kmo-portefeuille voor coöperatieve vennootschappen – 1437 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, onze kmo's zorgen mee voor onze welvaart, onze jobs in de samenleving. Daarom koesteren we natuurlijk onze ondernemers, en we staan hen dan ook bij met woord en daad. We doen dat onder andere via de kmo-portefeuille die ook door Vlaanderen ondersteund wordt. Daarin worden bedrijven ondersteund voor het inkopen van opleidingen en advies. Daarmee kan men de kwaliteit van de onderneming verbeteren.

De kmo-portefeuille is laagdrempelig en ruim toegankelijk. Er is bewust voor gekozen om de aanvraagprocedure zo eenvoudig mogelijk te maken. Dat moet zoveel mogelijk ondernemingen stimuleren om er effectief ook gebruik van te maken. Kleine ondernemingen genieten 30 procent steun, een middelgrote onderneming 20 procent. Het maximale steunplafond per jaar is 7500 euro. Een kwaliteitskamer waakt over de kwaliteit van de opleiding en de adviezen.

Minister, onlangs had ik een overleg met Smart. Dat is een coöperatieve vennootschap die administratieve dienstverlening aanbiedt aan hun klanten. Het is een uniek concept om ondernemende mensen te ondersteunen en te ontzorgen. Men reikt een oplossing aan om te ondernemen, biedt ondersteuning en neemt administratieve lasten op zich. De personen die een beroep doen op Smart zijn aan de slag als werknemer en ressorteren ook onder het ondernemingsnummer van Smart. Daardoor komt de overgrote meerderheid niet in aanmerking voor de kmo-portefeuille. Zo gaan natuurlijk ook voor die mensen kansen verloren. Heel vaak gaat dat over mensen die eigenlijk willen starten als kleine freelancer, maar de stap niet durven nemen en daarom een beroep doen op ondersteuning. Dat gaat soms over administratieve ondersteuning, maar vaak ook over juridische ondersteuning. Wetgeving is ook niet altijd eenvoudig. Dat zijn kleine zelfstandigen die eigenlijk onder het statuut van werknemer daar tewerkgesteld zijn.

Zij zeiden inderdaad dat ze geen beroep kunnen doen op die kmo-portefeuille. Ziet u als minister mogelijkheden om dit soort van vernieuwende modellen, zoals die coöperatieve vennootschap, op een of andere manier ook toegang te verlenen

aan de kmo-portefeuille om die mensen bepaalde opleidingen te kunnen laten volgen?

Hoe kunnen drempels worden afgebouwd om de toegang tot die kmo-portefeuille verder te verruimen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega. De kmo-portefeuille is een maatregel waarbij ondernemingen steun krijgen om de drempel tot het aankopen van een opleiding of een advies te verlagen. Het toepassingsgebied strekt zich uit over eenmanszaken en vennootschappen met rechtspersoonlijkheid. Het is hier genoegzaam bekend.

Een coöperatieve vennootschap valt onder die laatste groep en komt als vennootschapsvorm dus gewoon in aanmerking voor de kmo-portefeuille. Specifiek voor een dergelijke coöperatieve vennootschap kan de zaakvoerder in het kader van het gebruikersbeheer zowel vennoten als werknemers mandateren om aanvragen te doen. Dat is uiteraard beperkt tot het maximale bedrag van 7500 euro per jaar. Er zijn dus geen drempels voor coöperatieve vennootschappen.

In het specifieke geval van de onderneming Smart moet ik echter vaststellen dat de onderneming haar maatschappelijke zetel en enige vestigingseenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft. Gezien de kmo-portefeuille zich, als gewestelijke maatregel, richt op ondernemingen met een Vlaamse vestiging, valt deze onderneming inderdaad uit de boot, maar niet vanwege haar vennootschapsvorm.

Vlaamse ondernemers die ervoor kiezen om een eenmanszaak op te richten komen evenwel in aanmerking voor steun, ongeacht of zij dit in hoofdberoep of in bijberoep doen. Ingevolge een wijzigingsbesluit van 11 juni 2021 werd de lijst van sectoren die in aanmerking komen voor de kmo-portefeuille, op basis van hun NACE-codes (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne), uitgebreid naar de culturele en creatieve sector. De focus op kmo's en mensen met een statuut van zelfstandige is de essentie van het instrument. Op heden zie ik dan ook geen nood om bijkomende hervormingen door te voeren in het toepassingsgebied van de kmo-portefeuille, omdat dat reeds inspeelt op verschillende ondernemingsvormen en tal van activiteiten.

We mogen ook niet vergeten dat er deze legislatuur de politieke afspraak werd gemaakt om het budget voor de kmo-portefeuille te beperken tot 40 miljoen euro per jaar. Hiervoor werden ingrepen gedaan in de subsidiepercentages en maximale steunbedragen. Daarnaast werden ook maatregelen geïmplementeerd om het instrument beter te richten op kwalitatieve diensten met een beperkte impact. Gegeven de actuele uitvoering van de begroting is een verruiming of versoepeling niet aan de orde.

Ik meen dat we de komende periode verder van gedachten kunnen wisselen over de organisatie en de voorwaarden van de kmo-portefeuille, dat is voor mij vanzelfsprekend, op basis van de externe evaluatie van het instrument. Die evaluatie zal volgende maand al beschikbaar zijn. We kunnen daar met deze commissie na het paasverlof misschien dieper op ingaan, middels een hoorzitting eventueel. We staan dan open voor die evaluatie en eventuele bijstellingen in de toekomst.

De voorzitter: We zullen daar straks op terugkomen bij de regeling der werkzaamheden, denk ik, om dat vast te leggen.

Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Dat lijkt me sowieso interessant.

Ik begrijp zeker en vast dat de Vlaamse Regering maatregelen heeft genomen om in te zetten op de kwaliteit van de kmo-portefeuille en van de opleidingen. Ik denk dat dat ook noodzakelijk was. Ik ben ook benieuwd naar de verdere evaluatie.

Hier gaat het echter specifiek over coöperatieve vennootschappen. Ze hebben inderdaad één maatschappelijke zetel. Ik laat nu Smart eventjes buiten beschouwing omdat die inderdaad hun maatschappelijke zetel in Brussel hebben gevestigd. Ik weet nu eventjes niet de cijfers van die coöperatieve vennootschap, maar ik denk dat meer dan twintigduizend mensen in die vennootschap zijn ingetreden. Die twintigduizend mensen zijn voor een stuk bij ons vertegenwoordigd. Die drempel van 7500 euro gedeeld door twintigduizend mensen, dat is voor hen een drempel om verder te investeren in de opleidingen die zij eventueel noodzakelijk zouden vinden.

Het is een moeilijk evenwicht aangezien zij inderdaad met het statuut als werknemer op een bepaald moment onder die coöperatieve vennootschap zitten. Het is wel een nieuw model om starters een boost te geven om de stap te durven zetten richting verdere zelfstandigheid. Misschien moet dat toch eens worden bekeken. Ik versta wat u zegt: volgens de regels heeft de coöperatieve vennootschap als vennootschap recht op de kmo-portefeuille van 7500 euro. Daar spring je natuurlijk niet ver mee voor twintigduizend mensen die later eventueel de stap willen zetten naar zelfstandigheid.

Ik zeg niet dat we al die twintigduizend mensen onmiddellijk toegang moeten geven tot de kmo-portefeuille. Daar pleit ik op dit moment niet voor. Maar als dit soort van vernieuwende modellen er zijn voor coöperatieve vennootschappen, dan pleit ik er wel voor om te bekijken op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat, voor die mensen die actief zijn op onze arbeidsmarkt en dus ook een bijdrage leveren aan onze economie en daar een meerwaarde voor betekenen, dit soort van vennootschappen kan worden ondersteund richting verdere opleidingen en dergelijke meer.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik begrijp uw opmerkingen. Het is natuurlijk ook zo dat je een onderscheid moet maken. Ofwel ben je een zelfstandige, in welke vorm dan ook, en kun je dus genieten van de kmo-portefeuille, ofwel is er een alternatief statuut en dan wordt het natuurlijk moeilijk. Het is vaak niet eenvoudig om een onderscheid te maken. In heel wat ondernemingen heb je vandaag ondernemende medewerkers, die van alles ondernemen. Hoe ga je dan een onderscheid maken met de reguliere ondernemers? Het bewaken van het gelijke speelveld is hierbij ook wel een uitdaging, denk ik. Dat zijn zaken die we bij dit soort discussies voor ogen moeten houden.

We hebben net de bedoeling om het risico van een mogelijk productiviteitsverlies, voor zover dat er zou zijn, te compenseren met de kmo-portefeuille.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik ga akkoord met de manier waarop u hier voorzichtig mee omgaat. Dit is inderdaad iets wat in de toekomst nog kan leiden tot verdere debatten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over cyberaanvallen op Vlaamse ondernemingen – 1512 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, digitalisering en intensiever gebruik van digitale toepassingen maken onze bedrijven performanter. De afgelopen weken kwamen er opnieuw opvallende berichten in de media over cyberaanvallen op bedrijven, vaak met ernstige financiële en economische gevolgen. Zowel Duvel Moortgat als de zorgwinkelketen Goed kwam daarbij in beeld. Dat zijn maar een paar voorbeelden. Er zijn er natuurlijk veel meer, die niet allemaal in de media komen. Als we kijken naar de cijfers van 2022, zien we dat maar liefst 13,5 procent van de Vlaamse bedrijven aangaf slachtoffer te zijn geweest van een cyberaanval. En wellicht is zelfs dat cijfer nog lager dan het effectieve aantal. Het werkelijke aantal licht wellicht hoger, omdat niet elk bedrijf daarover communiceert.

Minister, welke stappen hebben onze Vlaamse bedrijven de afgelopen periode gezet om de achterstand op het vlak van cybersecurity weg te werken? Stelt u een evolutie vast in de bedrijven die een beroep doen op de cybersecurity-verbetertrajecten? Hoeveel subsidies werden er intussen aangevraagd? Welke noden detecteert u bij ondernemingen en hoe willen de Vlaamse Regering en u als minister daar verder op inspelen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Er gaat geen week voorbij, collega's, of we vernemen het nieuws van een Vlaamse onderneming die het slachtoffer is geworden van een cyberincident. Veel hardwerkende ondernemers verloren zo al duizenden euro's en zagen cruciale bedrijfsprocessen dagen of weken stilvallen. Cybercriminelen zitten dus niet stil en gaan steeds creatiever te werk. Ze maken geen onderscheid tussen grote of kleine ondernemingen. Het is daarom belangrijk dat onze Vlaamse ondernemingen beschikken over een sterk cyberveiligheidsbeleid op maat, waarbij ze voorbereid zijn om adequaat te kunnen reageren op een incident.

Naar ons aanvoelen worden steeds meer ondernemingen zich bewust van de nood om actie te ondernemen. We zien dat er meer en meer ondernemingen deelnemen aan de verschillende acties die georganiseerd worden door de actoren uit het VLAIO-netwerk (Agentschap Innoveren en Ondernemen). Bovendien tonen de resultaten van de meest recente barometer aan dat meer ondernemingen technische maatregelen nemen en/of beheersprocedures in stelling brengen om de cyberveiligheid te verhogen.

Desondanks zien we dat er nog steeds heel wat werk aan de winkel is. De realiteit is dat er nog steeds heel wat zwakke plekken zitten in het de cyberveiligheidsaanpak van ondernemingen. Ondernemingen gaan nog onvolledig te werk, beperken zich enkel tot basismaatregelen en/of overschatten nog steeds hun veiligheidsbeleid.

Het is een werk van lange adem, waarbij we enerzijds moeten blijven sensibiliseren, informeren en opleiden, en er anderzijds voor moeten zorgen dat de kwaliteit van de maatregelen voldoende hoog is. Belangrijk is dat we ondernemingen doen inzien dat een goed cybersecuritybeleid steeds wordt opgebouwd rond drie pijlers: technologie, beheersprocedures en opleiding van het personeel. Ondernemingen kunnen zelf een aantal basisacties nemen om die veiligheid te

verhogen, maar veelal is er externe deskundigheid nodig om tot een sterk en coherent cybersecuritybeleid en een hogere weerbaarheid te komen.

Daarom blijven we als Vlaamse Regering ook investeren in dit thema, via het beleidsplan cybersecurity en de acties voor het verhogen van cybersecurity-maturiteit bij ondernemingen. Vorige week hebben we 14 miljoen euro vrijgemaakt voor het beleidsplan artificiële intelligentie en om het onderzoek rond cybersecurity te versterken.

Sinds de start in 2021 werden er aanvragen voor cybersecurityverbetertrajecten bij in totaal 190 Vlaamse ondernemingen goedgekeurd, goed voor een totaalbedrag van 2,8 miljoen euro. Er wordt ook sterk ingezet op communicatie en bekendmaking, zowel door VLAIO, het VLAIO-netwerk en zijn partners, als de dienstverleners. Er zijn nog voldoende beschikbare middelen om nog veel meer ondernemingen te kunnen helpen.

We stellen sinds 1 januari van dit jaar een duidelijk toename van de instroom vast. Dat is onder andere ook door de impuls van tien nieuw aangeduide dienstverleners, die het aanbod hebben kunnen versterken. Daardoor hebben we eind deze maand, dus in drie maanden tijd, al het totale aantal goedgekeurde cybersecurityverbetertrajecten voor heel 2023 benaderd.

Wat uiteraard ook een invloed heeft, is de nakende NIS2-regulering (Network and Information Security) die direct of indirect gevolgen heeft op de cybersecurityvereisten van heel wat ondernemingen. Het is dus een combinatie van heel wat factoren. We ploegen voort.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u voor uw antwoord, minister. Eén zinnetje onthoud ik, en we zullen dat de komende periode ook moeten blijven herhalen: er zijn nog voldoende middelen om bedrijven te ondersteunen. Dat is een boodschap die we moeten herhalen en een boodschap die hopelijk ook eens wat weerklank krijgt in de media als men rapporteert over de bedrijven die zijn getroffen. Men zou dat daar direct aan kunnen koppelen: "Beste bedrijf, heb je hier vragen over? Er zijn trajecten lopende en je kunt instappen. Je kunt via VLAIO aan zo'n verbetertraject deelnemen, waardoor je ook een beter zicht krijgt op waar je nog kwetsbaar bent als bedrijf." Ik denk dat dat een boodschap is die we moeten blijven herhalen. Ik zal het thema hier voor het einde van de legislatuur misschien ook nog wel eens op de agenda zetten, in de hoop dat het nog wat meer weerklank krijgt.

Het is goed dat er verder op wordt ingezet en dat er meer en meer bedrijven zich bewust zijn van de risico's die er zijn. Maar ik zie ook meer en meer bedrijven die ook de kansen van die hele digitalisering zien. En die moeten altijd hand in hand gaan. Cybersecurity, samen met de digitalisering, en zelfs gecombineerd met artificiële intelligentie, kan ervoor zorgen dat we onze bedrijven nog performanter en nog beter maken, en vooral toekomstbestendig maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ondersteuning van scale-ups – 1513 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, onze Vlaamse scale-ups zijn belangrijk voor de valorisatie van kennis en onderzoek richting onze economie.

U kondigde recent – vorige week denk ik – het nieuwe VLAIO-project (Agentschap Innoveren en Ondernemen) 'Schaalklaar' aan. Daarmee willen we ervoor zorgen dat startende bedrijven die het potentieel en de ambitie hebben om op korte termijn op te schalen, steun geven voor hun groeiplannen. Die steun kan gaan tot 350.000 euro. De middelen kunnen bijvoorbeeld ingezet worden voor het uitbouwen van een team, investeringen in productiecapaciteit of automatisatie van productieprocessen. U maakt in totaal 3,5 miljoen euro vrij voor dit project.

Als we het in Europees perspectief bekijken, dan zien we dat Vlaanderen het vandaag al zeer goed doet op het vlak van snelle groeiers in de economie; scale-ups dus. Met 12,3 procent staan we op een vierde plaats na Zweden, Finland en Nederland. Binnen Vlaanderen zijn er in Oost-Vlaanderen – dat mag ook wel eens gezegd worden – met 13,7 procent het hoogste aantal snelle groeiers. Ik zal Limburg dan ook maar vernoemen, minister. Limburg staat op de tweede plaats met 13,1 procent. Dat zijn dus goede cijfers. Ik denk dat het ook goed is dat u extra middelen vrijmaakt voor het project.

Ik had daarover gewoon een algemene vraag ingediend, namelijk: Wat zijn de verdere ambities van de Vlaamse Regering, en van u als minister, met betrekking tot onze scale-ups?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Zoals u weet, collega De Roo, zijn scale-ups heel belangrijk voor de valorisatie van kennis en onderzoek richting onze economie. Ze spelen ook een cruciale rol in de vernieuwing van het economische weefsel en kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan de vergroening van de economie. Daarom vinden we het belangrijk om het ontstaan van meer scale-ups te ondersteunen.

In Vlaanderen doen we het internationaal gezien vrij goed wat betreft het aandeel van snelle groeiende bedrijven in de economie. U verwees er dan ook terecht naar in uw inleiding.

Onze ambitie om in te zetten op scale-ups blijft ongewijzigd. VLAIO zet al jaren in op de ondersteuning van snelgroeiende, internationaal georiënteerde ondernemingen, samen met partners uit het netwerk organiseert VLAIO doorgedreven begeleidingsprogramma's en selectieve netwerken. Ik zal na Pasen ook de vernieuwing van deze programma's in het kader van het nieuwe 'Contract Ondernemerschap' aan de Vlaamse Regering voorstellen. Daarnaast voorziet VLAIO ook toeleiding naar financiering en speelt VLAIO met een aantal steuninstrumenten, zoals de kmo-groeisubsidie, rechtstreeks in op de noden van groeiende bedrijven.

De recente cijfers over de internationale positionering tonen aan dat dit beleid loont.

Met het nieuwe instrument Schaalklaar vullen we het bestaande aanbod van begeleiding en financiële ondersteuning aan met een instrument dat erop gericht is om ondernemingen die beginnen aan een traject om op te schalen, bijkomend ondersteuning aan te bieden om deze onderneming 'schaalklaar' te maken. Onder een schaalklare onderneming verstaan we een onderneming die een schaalbaar businessmodel heeft, een goede 'product-market fit', die zelf wil opschalen en over voldoende troeven beschikt om dit te doen, en die indien nodig

hiervoor ook extern groeikapitaal kan aantrekken via banken of andere investeerders.

In aansluiting met de beleidsprioriteiten en om bij te dragen aan de vergroening van het economische weefsel, wordt er voor deze experimentele oproep gekozen om ondernemingen te belonen die met hun bedrijfsvoering positief bijdragen aan een beter klimaat of een groenere economie, of die de overgang naar een circulaire economie mogelijk maken, door hen een selectievoordeel te geven bij de beoordeling zodat ze hoger gewaardeerd worden in de rangschikking.

Met dit nieuwe steunprogramma richten we ons op jonge startende ondernemingen die de ambitie en het potentieel hebben om op korte termijn op te schalen. De ambitie van de oproep is om veertig bedrijven te bereiken, en daarvan de vijftien beste te selecteren en steunen. Naar de toekomst toe zal geëvalueerd worden of het instrument inderdaad zijn doelstellingen bereikt. We werken immers met een experimentele oproep.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Ja, minister, mijn bijkomende vraag ging zijn hoeveel bedrijven u daarmee effectief wou aanspreken, maar die is bij deze al beantwoord.

We hebben in deze commissie al regelmatig gesproken over de verdere valorisatie van wat onze start-ups doen, hoe we ons onderzoek en ontwikkeling (O&O) inzetten. De scale-ups zijn natuurlijk het beste voorbeeld, of één van de vele voorbeelden, van hoe we die kennis kunnen gaan valoriseren. Ik denk dat het goed is dat u een proefproject voor een vijftiental bedrijven op poten hebt gezet. Ik hoop dat er voldoende intekenaars zijn voor de oproep die nu is gelanceerd. Ik ga ervan uit dat er wel wat vraag is. Ik hoop dat we dat dan in de komende maanden verder kunnen opvolgen, om te zien welke initiatieven er verder nog nodig zijn om nog beter in te zetten op onze scale-ups in Vlaanderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de social impact bond
– 275 (2023-2024)**

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik ben een zeer grote fan van de social impact bond (SIB). Ik ben geen voorstander van subsidies, tenderopdrachten en dergelijke. Volgens mij is de social impact bond de meest zuivere manier om een speler te belonen als hij deftige resultaten haalt voor de samenleving. Het idee is om te investeren, waarna de overheid intrest geeft op die investering, een mooie return on investment, indien de vooraf overeengekomen resultaten behaald worden.

Als ik me niet vergis, was er in Antwerpen een social impact bond in samenwerking met Colruyt waarbij men neetjongeren (not in education, employment or training) wilde opleiden tot IT'er. Tenzij ik me vergis, is dat niet goed afgelopen. De feedback die ik hoorde was dat VDAB te moeilijk deed over allerlei regels, die wat te complex gemaakt waren. Sindsdien heb ik op Vlaams niveau nog weinig gemerkt van social impact bonds. Nochtans zouden die ook op andere beleidsdomeinen gebruikt kunnen worden, zoals Welzijn en Inburgering.

Minister, graag kreeg ik van u een antwoord op de volgende vragen.

Wat is de stand van zaken inzake de experimenten met de social impact bonds?

Werd de evaluatie van de SIB RIZIV reeds opgeleverd?

Heeft de social impact bond zijn meerwaarde aangetoond? Hoe zal VDAB daar verder mee aan de slag gaan? Zijn er plannen om experimenten met SIB's in te zetten voor andere doelgroepen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Ronse, u hebt even op het antwoord op deze vragen moeten wachten, maar ik kan u nu wel vertellen dat zowel de social impact bond voor de neetjongeren als deze voor de langdurig zieken afgelopen is en geëvalueerd werd.

Ik geef voor de volledigheid nog even mee dat een social impact bond een alternatieve manier is om te komen tot innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Het is een publiek-private samenwerking (pps) tussen een overheidsinstantie – in dezen VDAB –, een sociale organisatie en impactinvesteerders. Enkel wanneer blijkt dat de vooraf overeengekomen resultaten zijn behaald, betaalt de overheid de lening terug aan de impactinvesteerders.

Uw interesse gaat in dezen vooral uit naar de social impact bond voor de langdurig zieken, omdat de evaluatieresultaten daarvan nog maar pas binnen zijn. In de SIB RIZIV bestond de mogelijkheid om de mensen waarvan VDAB inschatte dat werk binnen het normale economische circuit (NEC) realistisch was, door te verwijzen naar een social impact bond voor RIZIV-gerechtigden. Dat was een pilootproject waarvoor geschikte partners gevonden werden in Antwerpen, Turnhout, Limburg, Gent en Mechelen. Alle voorziene plaatsen raakten ingevuld. 415 mensen met een uitkering van het RIZIV volgden gespecialiseerde begeleiding bij Risesmart of WEB. 42 procent was 24 maanden na de aanvang van het traject aan het werk of zat in een individuele beroepsopleiding (IBO).

Ter vergelijking: van alle RIZIV-gerechtigden ingeschreven bij VDAB, was 35 procent aan het werk 24 maanden na de start van een traject bij VDAB en partners. Je kunt dus stellen dat dit een mooi resultaat is.

Toch stelt VDAB in haar evaluatie dat de meerwaarde van het werken met een social impact bond en de hogere resultaten die gehaald worden, niet opwegen tegen de zeer arbeidsintensieve opzet van zo'n traject, met onder andere het onderhandelen van een contract met verschillende partijen, het bepalen en opvolgen van resultaatbenchmarks en het aanstellen van een neutrale derde.

Toch ziet VDAB mogelijkheden in een alternatieve manier om met partners samen te werken voor maatschappelijke uitdagingen op onze arbeidsmarkt. VDAB wil daarom in een volgende experiment de methode van de social impact bond afwegen tegen een 'no cure no pay'-tenderformule, om te onderzoeken of er op die manier even resultaatgericht een beroep kan worden gedaan op de dienstverleners en partners in de markt, zonder de administratieve rompslomp van een social impact bond.

VDAB denkt er momenteel aan om een eerste experiment op te zetten met de 'no cure no pay'-tender voor het segment van de groep werkzoekenden voor wie het dienstverleningsaanbod momenteel uitgeput is. VDAB vindt dus dat de resultaten van een social impact bond niet opwegen tegen de administratieve lasten en kijkt daarom naar een andere methodiek, de 'no cure no pay'-techniek.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, u verrast mij. Ik vind dat een heel leuk voorstel. Uiteindelijk is het immers de kracht van een social impact bond dat het 'no cure no pay' is. Het legt het risico bij de dienstverlener, die er sterk in gelooft dat hij een meerwaarde kan bieden en die, als die meerwaarde er is, ook deelt in mooie baten. Voor de overheid is het risicoloos.

Als de administratieve lasten verlaagd kunnen worden door een 'no cure no pay'-methodiek, dan kan dat nog interessanter zijn dan een social impact bond. Ik ben geen fetisjist en vind niet dat het een bond moet zijn, maar ik vraag me wel af of alle SIB's bij VDAB nu dan stopgezet worden, in afwachting van dat 'no cure no pay'-verhaal. Wanneer zou dat 'no cure no pay'-verhaal in de markt gezet worden? Zijn er al concrete ideeën? Hebt u het gevoel dat de private spelers dat zien zitten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik heb inderdaad begrepen dat men, op basis van die evaluatie, wil kiezen voor een alternatief om met partners samen te werken in een 'no cure no pay'-tender. Ik denk dat er dus inderdaad een einde zal komen aan die social impact bonds. Momenteel lopen er ook geen meer, heb ik begrepen. We zullen u daar verder over informeren. Ik ben wel nieuwsgierig naar het vervolg, via de 'no cure no pay'-aanpak. Er werden nu klankbordgroepen opgericht om dat verder uit te werken. Dit is iets wat onze aandacht en verdere opvolging verdient.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over inburgeren in het land van herkomst en arbeidsmigratie – 1410 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik heb de afgelopen jaren en maanden in dit parlement heel wat vragen gesteld over arbeidsmigratie en voornamelijk een pleidooi gelanceerd om inburgering in het land van herkomst mogelijk te maken. Het is volgens mij belangrijk dat, in de sectoren waar het kan, mensen die naar Vlaanderen komen om er langdurig te wonen en te werken, op voorhand onze taal en ook onze waarden en normen leren kennen. Zo zijn ze goed voorbereid als ze hier komen. Ik pleit er dus al lang voor om, net zoals in Nederland, taal en waarden en normen als een voorwaarde te stellen om een visum te krijgen, maar dat gaat dan eerder over gezinshereniging.

We hebben het voorbeeld van het project 'Aurora' in de zorg. Bij dit project leert men mensen uit India in India zelf de taal en de nodige vaardigheden aan om knelpuntvacatures in te vullen. Ik heb toen aan minister Somers gevraagd om daar ook een cursus maatschappelijke oriëntatie – onze waarden en normen, de kennis van onze samenleving – aan toe te voegen. Dat zou normaal gezien ook gebeuren. Het project ondersteunt de werknemers ook bij de opleiding, de tewerkstelling en huisvesting. Iets wat ik vorige keer ook wou vragen en waarop ik een antwoord heb gekregen: dat blijkt heel moeizaam te gaan.

Het is ook iets wat ik uitvoerig heb beschreven in het boek 'Vreemde Vlamingen', dat ik samen met Nadia Sminate schreef. Ik denk namelijk dat dat iets belangrijks is in het volledige debat rond arbeidsmigratie en het hebben van een draagvlak daarvoor, zeker als het gaat over knelpuntvacatures. Als we zien dat er

in de zorg een voorbeeld is dat werkt, vraag ik me af waarom we dat vanuit Vlaanderen niet sneller uitbreiden naar de andere sectoren waar er vraag is om knelpuntvacatures in te vullen.

Minister, ik denk werkelijk dat we naar een ander model moeten. We hebben met de fraude met de Turkse en Marokkaanse visa en de Borealisaffaire gezien dat arbeidsmigranten in bepaalde functies kwetsbaar zijn voor uitbuiting en om door bepaalde mensensmokkelaars extra geld afgetrosgeld te worden om naar hier te komen. Ik denk zelfs dat er nog gerechtelijke procedures lopen.

Het eerste project in de zorg was geen succes. Men heeft moeten sleutelen aan die ganse procedure. Ik denk dat dat nu wel goed zit en dat dat als voorbeeld kan dienen voor Vlaanderen. Ik vind het belangrijk dat de sectoren daarbij betrokken zijn en dat die dat ook verder gaan uitwerken. We zien dat Voka zo hard vraagt om extra werkrachten. Ik verwacht dan ook van die kant extra inspanningen om dat uit de grond te stampen en om ervoor te zorgen dat er inderdaad rekening wordt gehouden met de impact van die arbeidsmigratie op onze Vlaamse samenleving.

Wat is uw visie hieromtrent?

Welke stappen zult u hiervoor zetten? De legislatuur duurt niet meer lang. Op 9 juni wordt er gekozen, dus ik denk dat het iets is wat ook na de verkiezingen belangrijk kan zijn om verder uit te schrijven in een eventueel regeerakkoord, maar eerst zullen de kiezers en de bevolking hun stem moeten laten gelden.

Wanneer hebt u overleg gepleegd met uw collega-ministers hieromtrent, bijvoorbeeld over de cursussen maatschappelijke oriëntatie en verdere lessen Nederlands. Wanneer zult u overleg plegen met de sectoren hierover?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, bedankt voor uw interesse in dat thema. U hebt die hier ook al meermaals laten blijken. U hebt al heel wat voorstellen gedaan in de commissie, die u ook vermeldde in uw vraagstelling. Wat heel veel zaken betreft, zit ik op uw lijn. Ik denk dat u dat ook weet.

Ik denk dat we in de afgelopen legislatuur telkens de focus gelegd hebben op het aantrekken van internationaal hooggeschoold toptalent, maar de realiteit is dat ook diverse technische beroepen met nijpende tekorten te kampen hebben. Via de dynamische knelpuntberoepenlijst bieden we daar een antwoord op. Daarnaast zorgt die krapte ook voor uitdagingen op het vlak van fraude. U hebt daar ook naar verwezen. We zagen immers dat migratie gericht op de kortgeschooldere profielen gevoeliger is voor fraude. Dankzij de oprichting van de controlekamer en het introduceren van AI bij de dossierbehandeling hebben we al bakens kunnen uitzetten om daar een antwoord op te kunnen bieden. Daarnaast hebben we ook voorzien in verstrengde regelgeving met betrekking tot de ketenaansprakelijkheid.

Daarnaast is het inderdaad van belang om ook in te zetten op het mogelijk maken van een 'zachte landing' van economische migranten, om het misschien wat poëtisch te zeggen: als ze hier aankomen, moeten ze eerst en vooral weten waar ze aan toe zijn als het erover gaat om al hun paperassen geregeld te krijgen, want zo'n verhuis is uiteraard niet niks. Om de economische migranten daarin te ondersteunen werd door het Departement Werk en Sociale Economie de informatiewebsite 'Your future in Flanders, let's make it work' uitgerold, waar praktische informatie, bijvoorbeeld over huisvesting, onderwijs, gezondheid en transport, wordt gebundeld als een soort wegwijzer. Daarnaast kunnen economische migranten ook te rade gaan bij een van de vijf Internationale

Huizen in Vlaanderen. Recent werden twee Internationale Huizen opgericht, in Antwerpen en West-Vlaanderen, aan de hand van een subsidieoproep die ook via onze administratie werd gelanceerd.

Ik heb u ook al aangegeven dat het niet alleen belangrijk is om de buitenlandse talenten vandaag versoepeld aan te trekken. Ze moeten ook goed kunnen functioneren in een onderneming en in een samenleving waar ze meerdere jaren en in bepaalde gevallen permanent verblijven. Daarom vind ik het ook belangrijk dat economische migranten zich hier goed kunnen voelen en zich duurzaam kunnen verankeren. Het aanleren van de Nederlandse taal is daarbij absoluut een heel belangrijk element als een stap in die verdere integratie. Ik deel dus ook uw mening dat het leren van Nederlands en het inburgeren tout court in een ideale wereld al zo veel mogelijk vóór de afreis gebeurt. Het verleden leert ons dat men daar niet vroeg genoeg mee kan starten. Deze mening werd ook als principe opgenomen in de beslissing die de Interministeriële Conferentie (IMC) Migratie op 7 juli 2023 al nam. Op basis daarvan moeten we ook de inburgering, zowel voor als na de aankomst van de migrant, verder vormgeven. Juridisch is dat niet zo evident, zoals vaak. Europa is vrij streng wat het opleggen van inburgering betreft. Daarnaast moeten we ook rekening houden met de fraudegevoeligheid van het aanbieden van inburgeringstrajecten in het land van herkomst. Maar ik ben dus wel een voorstander. De pilootprojecten waarover u sprak, zijn wat mij betreft een heel goed begin en moeten als inspiratie dienen voor een volgende regering om daar regelgevend mee aan de slag te gaan. U hebt daarin in mij alvast een bondgenoot.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, bedankt. Zoals vaak willen we natuurlijk graag dat de zaken sneller gaan. Ik denk dat dat eigen is aan iedereen die hier vandaag in de zaal zit, en waarschijnlijk ook aan u als minister. Dan gaat het over het sneller uitrollen van dat pilootproject naar andere sectoren, over het bekijken waar dat nog een meerwaarde kan hebben. Ik zou dus zeggen: trek hard aan die kar en probeer nu nog stappen vooruit te zetten.

Wat ik ook merk, is dat er hier heel wat EU-onderdanen aan de slag zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan de dienstenchequesector. Dat zijn mensen die niet verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen, maar wel vaak in een redelijk kwetsbare situatie zitten. Laten we daarbij niet enkel op de dienstenchequesector focussen. Het gaat meer algemeen ook over de bouwsector en dergelijke meer. Daar werken ook heel wat EU-onderdanen. Zij zijn niet verplicht om de taal te leren of om verder in te burgeren, maar ze zijn wel rechthebbend. Dat wil zeggen dat zij wel een inburgeringscursus zouden kunnen volgen, maar we zien dat ze daar niet altijd geraken. Minister, de vraag is op welke manier we bijvoorbeeld met de sectoren zouden kunnen zorgen voor sensibilisering, zodat ook die EU-onderdanen terecht kunnen bij het Agentschap Integratie en Inburgering om een inburgeringscursus te volgen. In eerste instantie is het daarbij volgens mij van belang om Nederlands te leren. Ook die mensen hebben hier vaak kinderen die naar school gaan. Ze moeten dus de klasresultaten volgen en dergelijke meer. Ik denk dus wel dat we via bepaalde sectoren EU-onderdanen die hier voor een langere duur tewerkgesteld zijn, zouden moeten kunnen bereiken om hen meer toe te leiden naar de trajecten van het Agentschap Integratie en Inburgering.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat we de sectoren inderdaad maximaal moeten betrekken bij het informeren, ook van de EU-onderdanen. Kennis van onze maatschappij komt werkgevers en collega's uiteraard ten goede. Ik denk dus dat

we hen de hand moeten reiken om dat maximaal te benutten, om zo de mensen rechtstreeks te kunnen bereiken.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ja, want dat is echt een punt waar het op dit moment heel moeizaam verloopt. Ik ben er dus echt vragende partij voor dat u dat verder opneemt binnen uw bevoegdheid, om daar een extra duw aan te geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Zorgplichtwet – 1401 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega's, op 5 maart 2024 hebben de Europese Commissie, de lidstaten en het parlement overeenstemming bereikt over nieuwe richtlijnen ter bestrijding van goederen vervaardigd met dwangarbeid. Deze richtlijn is echter beperkt in omvang. Zo richt hij zich niet op alle vormen van misbruik, alleen op situaties waarin mensen zonder loon of instemming aan de slag zouden moeten gaan. Het laat andere wanpraktijken zoals milieumisdrijven, mensenrechtenschendingen en uitbuiting eerder links liggen.

De week ervoor werd een ambitieuzere versie van deze wet, die zulke zaken wel behandelde, op het laatste moment door de lidstaten verworpen. De zogenaamde zorgplichtwet zou bedrijven hebben verplicht om proactief hun volledige bedrijfsvoering te herzien. Bovendien zouden er strengere inspecties moeten plaatsvinden bij hun toeleveranciers.

Het respecteren van mensenrechten, sociale rechten en milieurechten kan wat ons betreft niet beperkt blijven tot clausules in handelsakkoorden of niet-bindende richtlijnen. Bedrijven dragen ook een verantwoordelijkheid. Op Europees, Belgisch en Vlaams niveau moeten we streven naar een bindende en ambitieuze zorgplichtwetgeving om zo inbreuken te voorkomen, te onderzoeken, maar ook te bestraffen en te herstellen.

Minister, wat is het standpunt van de Vlaamse Regering omtrent de verworpen zorgplichtwet? Vindt de regering de richtlijn die hiervoor in de plaats is gekomen, een voldoende maatregel om wanpraktijken tegen te gaan?

Wat vindt de Vlaamse Regering van het introduceren van compensatiemaatregelen voor slachtoffers van dwang- en kinderarbeid op onze markt?

Minister, welke stappen zult u in het kader van het Europese voorzitterschap ondernemen om dit thema op de agenda te houden? Welke stappen worden ondernomen om een draagvlak te vinden bij alle lidstaten?

Bent u in overleg met de Federale Regering om een sterke wetgeving te voorzien om producten gemaakt met dwang- en kinderarbeid op onze markt te verbieden?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, de richtlijnen waarnaar u verwijst, vallen onder het Belgische voorzitterschap binnen de Raad Competitiviteit en Interne Markt.

Deze wordt momenteel voorgezeten door collega Dermagne. Binnen Vlaanderen worden beide richtlijnen in eerste lijn opgevolgd door de minister-president. De Vlaamse Regering vindt het uiteraard belangrijk dat er maatregelen worden genomen om producten uit de markt te weren die gemaakt zijn met kind- of dwangarbeid.

Wat betreft richtlijn inzake Corporate Sustainability en Due Dilligence: op 1 december 2022 heeft de Raad zijn positie bepaald. Vlaanderen kon niet instemmen met het voorstel van de Raad, onder andere vanwege de ongewenste impact die de richtlijn zal hebben op onze kmo's, die hierin onvoldoende zijn beschermd. Hierdoor heeft België zich onthouden bij de stemming. Het Europees Parlement heeft zijn positie op 1 juni 2023 bepaald. Op 13 december 2023 heeft de Raad in het kader van een trialogprocedure overeenstemming bereikt met het Europees Parlement, waarover vervolgens binnen de Europese Raad van ministers in Coreper gestemd diende te worden. Aangezien Vlaanderen tegen de richtlijn is, heeft België zich onthouden in de stemming.

Het dossier heeft in totaal maar liefst vier keer voorgelegen ter stemming, alvorens er een akkoord werd gevonden binnen Coreper op 15 maart 2024. In het finale compromis werd tegemoetgekomen aan de bezorgdheden van lidstaten als Italië en Frankrijk door onder andere nog het toepassingsgebied aan te passen door de algemene drempels te verhogen, de risicosectoren te schrappen en een gefaseerde aanpak in te voeren. Uiteindelijk onthielden elf lidstaten zich: België, Duitsland, Zweden, Bulgarije, Tsjechië, Litouwen, Slowakije, Malta, Oostenrijk, Estland, Hongarije.

De Vlaamse Regering betreurt het gegeven dat het uiteindelijk toch tot een akkoord is gekomen, zeker aangezien we vanuit België zelf voor onthouding gingen en we als Vlaanderen gekant waren tegen het dossier.

Hoewel Vlaanderen zich uiteraard kan vinden in de algemene principes van de richtlijn, kon Vlaanderen de uitwerking van de regelgeving niet steunen. Dit onder andere vanwege de impact op onze kmo's. Kmo's vallen niet rechtstreeks onder het toepassingsgebied van de richtlijn, maar moeten de 'due diligence' verrichten wanneer ze zich in de 'chain of activities', de toeleveringsketen, bevinden van een grotere onderneming. Er is een reëel gevaar voor contractuele cascade-effecten, met name dat grotere ondernemingen hun verplichtingen doorschuiven naar de kmo's. Daarnaast worden onhaalbare verplichtingen opgelegd aan ondernemingen. Een onderneming zou burgerlijk aansprakelijk gesteld kunnen worden voor gedrag dat ze niet kan controleren. Dat is toch wel vrij ingrijpend. Verder rijzen er ook vragen over de praktische haalbaarheid en de rechtszekerheid. De nieuwe richtlijn voorziet in een stortvloed van regels, kosten en lasten. Onze bedrijven lopen het risico om uit de markt te worden geprijsd door concurrentie in derde landen waarvoor de richtlijn niet geldt.

Het dossier moet dus nog worden gestemd in het Europees Parlement. Nadien zal duidelijk zijn of de richtlijn al dan niet definitief is.

Ik verduidelijk graag dat compensatiemaatregelen voor slachtoffers van dwang- en kinderarbeid niet opgenomen zijn in de Forced Labour Ban-verordening, die de plaatsing op de Europese markt van producten vervaardigd met dwangarbeid verbiedt. Het is technisch moeilijk uit te werken omdat het moeilijk is om vast te stellen hoe hoog een vergoeding moet zijn of waar het geld vandaan moet komen. De richtlijn voorziet wel in een handhavingsmechanisme. Dus hiermee kunnen slachtoffers wel compensatiemaatregelen nastreven.

Aangezien er wel akkoorden werden gevonden, lijkt uw derde vraag zonder voorwerp te zijn.

De richtlijn zal na stemming in het Europees Parlement moeten worden omgezet in nationale wetgeving, zoals gebruikelijk. De lidstaten krijgen dan twee jaar om de wetgeving om te zetten. Daarbij zal elke overheid verantwoordelijk zijn voor haar eigen bevoegdheden.

Verder ben ik niet in contact met de Federale Regering over dit onderwerp. Ik moet u voor de verdere toekomstige implementatie verwijzen naar minister-president Jambon.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de discriminatie op de arbeidsmarkt van personen met een migratieachtergrond – 1480 (2023-2024)

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de moeizame arbeidsmarktintegratie van personen met een migratieachtergrond – 1502 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Björn Rzoska

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): De positie van personen met een migratieachtergrond op de arbeidsmarkt is nog steeds penibel. Niet-EU-burgers doen het helaas nog steeds een stuk slechter dan Belgen zonder migratieachtergrond en zelfs personen van binnen de EU. Het gaat hierbij niet alleen over niet-EU-burgers van de eerste generatie, maar ook over mensen met een migratieachtergrond van de tweede generatie die het nog steeds minder goed doen op onze arbeidsmarkt. We zijn daarmee een van de slechtste leerlingen van de Europese klas, zo bleek nog maar eens uit onderzoek van een reeks Vlaamse universiteiten.

Als personen met een migratieachtergrond wel aan het werk zijn, verdienen ze vaak minder en komen ze te vaak onder hun opleidingsniveau aan de bak. Uit onderzoek van de vijf Vlaamse universiteiten blijkt discriminatie dé reden om die slechte positie van personen met een migratieachtergrond te verklaren. Uit onder meer praktijktesten blijkt dat er in 63 procent van de onderzochte gevallen sprake is van discriminatie. Helemaal penibel wordt het voor vrouwen met een migratieachtergrond. Zij zijn benadeeld omdat ze vrouw zijn en wegens hun afkomst.

Minister, hoe kijkt u naar de resultaten van dit rapport?

Wat is uw reactie op de vaststelling dat we nog steeds zien dat personen met een migratieachtergrond geconfronteerd worden met discriminatie?

Zult u naar aanleiding van dit onderzoek bijkomende maatregelen nemen om meer mensen met een migratieachtergrond aan de slag te krijgen?

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega Verbeurgt heeft de problematiek zeer goed geduid. Ik heb daar heel weinig aan toe te voegen, enkel deze vraag. We kennen de cijfers. Die zijn nu al jaar na jaar zo slecht. Wat zijn bijkomende acties die we kunnen ondernemen om dat echt aan te pakken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, helaas is dit opnieuw geen nieuwe info. Ik betreur ten eerste de discriminatie waarmee mensen met een migratieachtergrond worden geconfronteerd op de arbeidsmarkt. Discriminatie vormt een ernstige belemmering voor de inclusieve en rechtvaardige arbeidsmarkt en vormt een reële bedreiging voor onze economie, want ja, we hebben elk talent nodig in die krappe Vlaamse arbeidsmarkt.

Onderzoek dat ook inzicht biedt in verklarende mechanismen, zet bovendien op weg om nog veel doelgerichter aan de slag te gaan, om die knoppen in te drukken die een verschil kunnen maken. Daarom heb ik ook de sectoren in het kader van de addenda non-discriminatie en inclusie gevraagd om discriminerend gedrag op de arbeidsmarkt in kaart te brengen en van daaruit meer doelgerichte actie te ondernemen.

De resultaten geven een bevestiging van een uitdaging die al langer bekend is en waarop we dus ook al beleid voeren. De werkzaamheidsgraad van personen met een niet-EU-achtergrond ligt in ons land op 62,7 procent, terwijl dit globaal op net geen 77 procent ligt. Dat is toch een grote kloof. En de doelstelling is dan ook helder: het wegwerken van die kloof in werkzaamheidsgraad voor mensen met een migratie-achtergrond en ook de tweede en de derde generatie zelfs, een beleid waarbij ik inzet op het outreachen en activeren en het ondersteunen van de matching, op het investeren in talenten, het ondersteunen van ondernemingen en werkvloeren bij het voeren van een inclusiebeleid en non-discriminatiebeleid via de sectoren.

Waar we samen met onze administratie naar streven, is de focus leggen op talent en capaciteiten. Dat zouden de enige criteria moeten en mogen zijn voor professioneel succes. Met VDAB zetten we die ambitie om naar de praktijk. VDAB sensibiliseert vandaag werkgevers systematisch met brede campagnes, denk aan de recente campagne over de witte raaf, waarbij talent voor alles gaat.

Maar VDAB is uiteraard niet de enige partner in dit beleid. We werken ook samen met lokale besturen, sociale partners, private partners, commerciële en niet-commerciële partners. Het is eigenlijk een collectieve verantwoordelijkheid van onze samenleving. Er is ook een brugfiguur Werk, ondernemster Ruth Claes, die zichtbaarheid moet creëren voor de specifieke doelgroep en werkgevers vooral moet laten zien wat er allemaal mogelijk is, want we moeten ondernemingen echt actief uitnodigen om hun werkvloeren te openen voor alle talenten.

Elke burger, Nederlandstalig en anderstalig, met migratieachtergrond en geen migratieachtergrond, heeft recht op dezelfde kwalitatieve dienstverlening en die dienstverlening moet op maat zijn van elke burger.

VDAB streeft naar een inclusieve dienstverlening en een opleidingsaanbod dat voor alle werkzoekenden, ongeacht hun profiel, zo toegankelijk mogelijk is en waarbij zoveel mogelijk de link wordt gelegd met de werkvloer.

Daarnaast blijft de bestrijding van arbeidsgerelateerde discriminatie een speerpunt in het sociaalrechtelijk toezicht van de Vlaamse sociale inspectie, waarbij de doelstellingen op niveau van de voorbije jaren blijven. Zo werden in 2022 86 controles uitgevoerd met betrekking tot arbeidsgerelateerde discriminatie. In 2023 waren dat er 98. Het betrof 65 reguliere controles en 21 klachten in 2022

en 78 reguliere controles en 20 klachten in 2023. Deze controles gebeuren hoofdzakelijk bij bureaus voor private arbeidsbemiddeling en dienstencheque-ondernemingen. Het objectief voor 2024 staat opnieuw op honderd controles.

De sectoren zijn uiteraard cruciaal in het sensibiliseren – het vergroten van de bewustwording – en het ondersteunen van ondernemingen en werkvloeren bij het voeren van een non-discriminatie- en inclusiebeleid. Het organiseren van een nulmeting of een monitoringsoefening helpt daar zeker bij. Sectoren krijgen met een nulmeting zicht op de aard en mate van discriminatie in hun sector. Ook mogelijke mechanismen kunnen daarbij beter in beeld komen. Het ondernemen van nulmetingen of monitoringsoefeningen kan daarenboven an sich een sensibiliserende werking hebben.

Momenteel bereiden de sectoren hun rapportage over die nulmeting voor, waardoor we een beeld zullen krijgen of die discriminatie er is en, indien die er is, in welke vorm dat dan is. We kunnen dan ook een beeld krijgen van hoe we daarop zullen inwerken, welke acties er vanuit de verschillende sectoren zullen worden opgezet. Ook op dat vlak zal VDAB verder kunnen ondersteunen, en het aanbod erop kunnen afstemmen.

De dienstenchequesector en de uitzendsector kunnen toch wel pioniers genoemd worden in dezen. Zij zijn door vaststellingen in het verleden al langer aan de slag met discriminatie, en ook om dat in kaart te brengen. De dienstenchequesector en de uitzendsector hebben net zoals de andere sectoren de context van de addenda bij de sectorconvenants een monitoringsoefening opgenomen. De dienstenchequesector heeft een onderzoek uitbesteed om de gebruikte methode van mysterycalls door te lichten. De resultaten van dit onderzoek werden paritair besproken. De uitzendsector heeft een kwalitatieve methode toegepast, inzoomend op de situatie van 55-plussers. Ook voor leeftijd weten we immers dat discriminatie een drempel kan zijn. De uitzendsector besliste zijn onderzoek hierop te richten.

Op die manier kunnen beide sectoren hun lopende actieplannen verder verfijnen. De dienstenchequesector zet op vandaag al in op innovatieve tools om de diversiteit in de sector te vergroten en discriminatie tegen te gaan. Ze gebruiken diverse vormen van communicatie om alle partijen te bereiken. Ze zetten daarnaast in op bedrijfsbezoeken en partnerschappen. Er wordt ook samengewerkt met andere sectoren om kennis en expertise op het vlak van non-discriminatie en inclusie te delen. Zo werd onder andere meegewerkt aan 'Dag van Inclusie'. Ook de uitzendsector werkte aan deze intersectorale 'Dag van Inclusie' mee.

Binnen de uitzendsector wordt geëxperimenteerd met anoniem solliciteren. Op het niveau van de sector vervult Travi een brugfunctie tussen organisaties die werkzoekenden ondersteunen en uitzendkantoren door Excellijsten met de initialen en het profiel van de kandidaten te verspreiden naar de uitzendkantoren.

Op het niveau van de uitzendkantoren zelf werkt Accentjobs met 'open-minded hiring'. Hierbij ontmoeten werkgevers nieuwe medewerkers zonder of met beperkte voorkennis van hun persoonlijke informatie. Er zijn twee vormen: via een anoniem cv waarbij leeftijd, naam of woonplaats worden weggelaten en enkel objectieve gegevens over competenties en ervaring worden gedeeld en via open selectiemomenten waarbij kandidaten en ondernemingen elkaar ontmoeten en de kandidaat meteen op gesprek kan. We zijn uiteraard benieuwd naar de resultaten van deze experimenten, vermits hier nog weinig wetenschappelijk onderzoek over bestaat.

– *Robrecht Bothuyne treedt als voorzitter op.*

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u, minister, voor uw uitvoerig antwoord. Ik denk dat het rapport ons nog maar eens confronteert met de pijnlijke realiteit waar heel veel mensen op onze arbeidsmarkt helaas mee geconfronteerd worden. We moeten alle zeilen bijzetten om de strijd tegen discriminatie zo efficiënt en effectief mogelijk te voeren. Ik denk dat daar toch wel nog echte stappen in te zetten zijn.

U verwees naar een nulmeting die werd uitgevoerd waaruit lessen kunnen worden getrokken. Het lijkt mij een goede zaak, maar kunt u wat meer duidelijkheid geven over de timing daaromtrent? Zodanig dat we toch met concrete voorbeelden stappen vooruit kunnen zetten.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ja, ik vind dat er toch een aantal zaken onderbelicht zijn in deze problematiek. Voor onze partij is het heel duidelijk dat niet de afkomst, maar wel de toekomst van mensen telt. Wij geloven niet in het idee dat je met het sturen van valse cv's naar bakkers en slagers mensen hun jobkansen zult verhogen. Integendeel, je zult het wantrouwen in de samenleving daar nog meer mee verhogen. We geloven wel in de zelfregulering die is opgezet, en net door de minister werd toegelicht.

Wat vooral belangrijk is – los van de vooroordelen, waar die mensen ook mee te kampen krijgen en ongetwijfeld ook een van de oorzaken zijn waarom hun participatie op de arbeidsmarkt zo laag is, en ze zelf geen schuld aan hebben – dat we nagaan wat de andere problematieken die ervoor zorgen dat een nieuwkomer van buiten de Europese Unie zo moeizaam werk vindt. Hoe komt dat? Wat is daar de reden voor?

Collega De Vreese hamert heel vaak op de taal, de taalkennis, de nood aan een goede inburgering. Daar moeten we echt wel een turbo op zetten. Het puur steken op heel dat antidiscriminatiegegeven, dat is de waarheid totaal oneer aandoen. Ik vind dat die andere kant minstens evenwaardig moet worden belicht in deze commissie.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Ik wil me graag aansluiten bij de interessante vragen van de twee collega's, omdat ik zelf twee vragen heb die bij mij naar boven komen.

De eerste vraag is natuurlijk of u verbaasd bent over deze resultaten, minister. Ik zit tien jaar in dit parlement, al tien jaar voeren wij debatten over dit soort onderwerp en al tien jaar zijn de resultaten hetzelfde. We merken gewoon dat mensen met een migratieachtergrond op dezelfde muren botsen. Er zijn tal van redenen, tal van verklaringen, absoluut, maar één van die pijlers bestaat inderdaad wel uit discriminatie en vooroordelen. Het argument dat collega Ronse naar voren brengt, dat het ook gaat over inburgering en taal, et cetera. Ik kan dat voor een stuk volgen, maar dat is maar een deel van de waarheid. Kijk naar de hoogopgeleide mensen met migratieroots in onze samenleving, die hier geboren en getogen zijn: zij moesten x jaar geleden zeven keer langer zoeken naar een job dan iemand met dezelfde kwalificaties die geen roots in migratie had. Dat aspect valt daar dus wel voor een stuk weg.

We voeren deze discussies al langer dan tien jaar, al van voordat ik in het parlement zat. Ik heb toen al gezegd dat je meer moet gaan doen, dat je als overheid sterker moet ingrijpen, dat je zwaardere instrumenten moet inzetten

om ervoor te zorgen dat je een kentering krijgt, en om ervoor te zorgen dat je al het talent dat je hebt in Vlaanderen effectief aan de slag krijgt. We zijn continu bezig over 80 procent werkzaamheidsgraad en dergelijke, maar we laten daar mensen tegen een muur lopen en potentieel verkwanselen. Dat begrijp ik gewoon niet.

Mijn bijkomende vraag, minister: erkent u dat het feit dat we nu al zoveel jaren dezelfde resultaten zien naar boven komen aantoont dat het beleid dat de afgelopen twee legislaturen is gevoerd – ik spreek enkel over de legislaturen waar ik bij was – onvoldoende was, en dat er nu dringend moet worden ingegrepen met sterkere mechanismen? Of denkt u dat we de volgende keer niet opnieuw dezelfde resultaten zullen krijgen, met de dingen die u nu hebt aangehaald, zoals de nulmeting die zal opgezet worden, et cetera?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ben ik verbaasd over de resultaten? Ik moet eerlijk zeggen dat ik vooral ontgoocheld ben. Ik denk dat het een harde realiteit is dat we het op heel veel socio-economische parameters goed tot heel goed doen in Europa, maar hier niet.

Ik heb het afgelopen weekend ook gezegd op de industrietop. Daar waren veel grote ondernemers die ons vandaag onder druk zetten om een versnelling te plaatsen op de instroom van economische migranten. Dat is natuurlijk heel zuur op een ogenblik dat we er nog onvoldoende in slagen om mensen met een migratieachtergrond van de tweede en derde generatie te activeren en kansen te bieden op werk.

We spreken nu over 62 procent, dacht ik, ten aanzien van 77 procent. Dat is dus wel een vooruitgang. We komen nog van één op de twee. Op zich is dat dus positief, maar ik denk dat het ontgoochelend is dat wij vandaag als multiculturele samenleving nog altijd met dit resultaat te kampen hebben. En op die nulmeting – daar ben ik eerlijk in – wacht ik eigenlijk al veel te lang. Ik denk dat er hier al heel vaak naar verwezen heb. Ik krijg nu weer de vraag naar de timing. Ik heb er vanochtend, bij ons contact met het dagelijks bestuur van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), nog eens op aangedrongen dat alle sectoren daar effectief mee aan de slag gaan. We willen vooral aan de grotere sectoren een appel doen; we doen die nulmeting niet zomaar. Gelet op de resultaten die nu weer naar boven komen denk ik dat het echt het moment is om daarmee aan de slag te gaan. Ik heb dat ook tegen hen gezegd. Ik verwacht ook concrete acties. We hebben publieke middelen geïnvesteerd in die grote nulmeting. Het zijn 38 sectoren, dus iedereen is daarmee aan de slag. Ik verwacht nu na de gesproken en geschreven woorden ook daden, want de cijfers zijn heel hard.

Collega Ronse, ik ben het ermee eens dat we alle drempels die er vandaag zijn, om alle talenten die we nodig hebben toe te leiden naar werk, moeten wegwerken. Maar ik ben het eens met collega Annouri dat we niet kunnen ontkennen dat dit nog altijd een grote uitdaging is in Vlaanderen – en ik druk me diplomatisch uit. Ik zal alvast ook op dat punt in overleg gaan met de werkgevers, want ik denk dat het een collectieve verantwoordelijkheid is van onze samenleving om mensen met een migratieachtergrond meer toe te leiden naar de Vlaamse vacatures.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, ik denk inderdaad dat deze cijfers ons helaas niet mogen verbazen, zoals collega Annouri zegt. Het blijft een zeer van onze arbeidsmarkt. Er is inderdaad vooruitgang, maar die is toch zeer traag,

vooral als je beseft welke impact dit heeft op de persoon in kwestie, maar ook op onze samenleving als een geheel. Discriminatie bedreigt het welzijn, maar ook de welvaart van onze regio. Collega Ronse, we mogen dat niet onder de mat schuiven of nuanceren. We moeten dat erkennen,; als je vandaag Youssef heet, raak je nog steeds moeilijker aan een job dan wanneer je Jan heet, met dezelfde diploma's, dezelfde competenties, dezelfde ervaring. Dat is een pijnlijke realiteit die dit rapport opnieuw blootlegt.

Vandaar dat ik vroeg naar de timing, minister. Ik vind inderdaad dat hier toch wel tijd verloren gaat. We moeten daarin veel daadkrachtiger en slagkrachtiger optreden. Ik hoop dus dat we snel resultaten krijgen en dat we in de volgende legislatuur dan echt daadkrachtige stappen vooruit kunnen zetten. Ik denk dat het in het belang is van heel onze samenleving, en in het bijzonder van het welzijn van de betrokkenen, de Vlamingen met migratieachtergrond, die niets liever willen dan aan de slag te gaan en bij te dragen aan onze samenleving.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik voel me niet aangesproken over het onder de mat schuiven van problematieken. Ik heb zelf gezegd dat het onaanvaardbaar is dat iemand op basis van pure afkomst, ondanks het beschikken over competenties, geen kans maakt op een job. Dat is verschrikkelijk. Je kunt dat niet uitleggen aan die persoon. Dat is ontmoedigend.

Waar wij in verschillen, is de oplossing. Jullie zeggen: "We gaan valse cv's sturen naar slagers, naar bakkers, naar garagisten en we gaan hun overladen met een hele hoop cv's", maar om statistisch significant te zijn, moet je er echt al heel veel sturen. Ik zeg dat dat geen oplossing is. Dat is totaal geen oplossing. Wat een oplossing is, is wat we nu met de Vlaamse Regering hebben gedaan: de zelfregulering in de sectorconvenanten. Ik ben benieuwd naar wat dat met zich zal meebrengen.

Wat ook een oplossing is, is om vooroordelen ten aanzien van mensen weg te werken, zodat ze alle kansen krijgen. Ik deel trouwens ook wat de minister zei in die SuperNovatoespraak, namelijk dat je je niet kunt inbeelden dat men pleit om nog meer mensen van buiten Europa aan te trekken, terwijl er hier al zoveel mensen van buiten Europa zijn, zonder job. Laat ons, ten eerste, het talent dat hier is, erkennen.

Het gaat trouwens niet alleen over mensen met een migratieachtergrond. Ik heb een goede vriend, die midden in de veertig is, die een internationale topfunctie in sales heeft gehad. Hij heeft zijn job verloren omdat zijn bedrijf overgenomen is en de functie dubbel was. Die mens is al acht maanden aan het zoeken. Acht maanden is hij constant aan het solliciteren. Hij dacht in het begin dat de arbeidsmarkt hier zo verhit was, dat hij heel snel een job zou hebben. Overal is hij overgekwalificeerd. Er zit iets hypocriets in onze arbeidsmarkt, en dat geldt niet alleen voor die maat van mij, maar dat geldt ook voor heel veel nieuwkomers van buiten Europa.

En wat ik zeg, is – en daar, collega Verbeurgt, vind ik dat u het voor een stuk onder de mat veegt – dat we ook naar de andere problematieken moeten kijken, en niet alleen naar de vooroordelen, maar naar hoe het komt dat die mensen minder aan de slag geraken. Dan denk ik dat we toch moeten spreken over opleiding, over taal, over inburgering, en dan komen we bij collega De Vreese terecht, die dat thema zeer goed meester is.

De voorzitter: Complimentendag.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het terugschroeven van thuiswerk – 1503 (2023-2024)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): In de coronaperiode is er veel gebeurd, maar een van de goeie zaken die gebeurd zijn, is dat men veel meer kan inzetten op telewerk. Hoeveel mensen hebben wel niet Teams, Zoom en al die andere toestanden leren kennen dankzij corona? Hoeveel autoritten, treinritten of weet ik wat allemaal zouden er na corona niet uitgespaard zijn, doordat mensen toch meer en meer vanop afstand meetings doen, maar ook thuiswerken in combinatie met fysiek aanwezig zijn, en noem maar op? Dat is dus goed.

Maar nu zien we toch dat heel veel, vooral kleine, bedrijven dat thuiswerk zouden willen terugschroeven. De norm zou zijn: drie dagen en meer op kantoor. Opvallend is ook dat werknemers in de praktijk vaker naar kantoor gaan dan verwacht wordt. 74 procent pendelt minstens drie dagen. 60 procent van de werkgevers vindt de huidige balans goed. Een op de drie werkgevers wil structureel thuiswerk eerder afbouwen. Dat komt allemaal uit een onderzoek van hr-dienstenbedrijf Acerta.

Mijn persoonlijk sentiment is dat wij als politiek werknemers of bedrijven niet de les moeten spellen over wat ze moeten doen met thuiswerken. Ik vind dat dat geheel hun keuze is. Ik geloof ook heel sterk in het koffiemachinecontact, de informele contacten die je hebt met collega's, noem maar op, en de dingen waarover het dan gaat. Dat moet je allemaal overlaten aan hen.

Wat ik wel een beetje jammer vind, is dat dat thuiswerk toch wel wat zou verminderen. Vandaar dat ik deze vraag heb. Kunnen we, zonder de les te spellen of top-down te zeggen hoe men het moet doen, toch op een of andere manier die positieve zaken uit dat thuiswerken, die na corona in onze arbeidsmarkt zijn geslopen, nog versterken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De coronacrisis heeft inderdaad een positieve impact gehad als het gaat over de intrede van thuiswerk. Het was een belangrijke evolutie naar een beter evenwicht, een betere work-lifebalans.

Om de voordelen van thuiswerk te maximaliseren, maakte mijn voorganger, collega Crevits, in 2021 het 'Actieplan Telewerk' op. Verschillende acties werden toen uitgerold en zijn nog in uitvoering. Zo kunnen ondernemingen wanneer zij een duurzaam telewerkbeleid uitwerken, nog steeds een werkbaarheidscheque aanvragen om begeleiding te ontvangen. Die werd verlengd in 2024.

Op de website werkbaarwerk.be/telewerk kunnen zowel werknemers als werkgevers ook nog steeds tips en tricks terugvinden over telewerk. Interessant is dat zowel de voor- als de nadelen van telewerken daarbij goed in beeld worden gebracht. Want ik ga met u akkoord dat telewerk voordelen met zich meebrengt, maar het brengt ook risico's met zich mee. Ook daar dient een werkgever blijvend oog voor te hebben.

Aanwezig zijn op het werk creëert verbondenheid, bevordert de innovatiekracht en de kennisoverdracht. Ik vind het dus belangrijk dat werkgevers een doordacht telewerkbeleid voeren. Een doordacht telewerkbeleid heeft onder andere ook oog

voor die work-lifebalans, voor de verbondenheid tussen collega's en voor de noden van de onderneming.

Ik denk dat dat ook een belangrijk punt is bij VDAB bijvoorbeeld, waar ik op gewezen heb. We weten allemaal dat wie vandaag de dag met niet-beroeps-actieve mensen aan de slag wil gaan, dat niet doet vanachter zijn laptop, maar via rechtstreekse contacten. Ik denk dus dat intussen ook wel gebleken is dat voor bepaalde diensten menselijk contact cruciaal is.

Daarnaast zijn ook goede digitale vaardigheden bij burgers en werknemers belangrijk om het telewerken goed ingang te laten blijven vinden. Via bijvoorbeeld de digibanken of het Vlaams opleidingsverlof (VOF) kunnen alle burgers en werknemers hun digitale vaardigheden versterken.

De overheid kan dus zeker en vast een rol spelen, maar uiteindelijk zijn het de ondernemingen zelf die ermee aan de slag moeten. Ik moedig ze ten volle aan om, mocht dat nog niet het geval zijn, werk te maken van een structureel en duurzaam telewerkbeleid. Uiteraard is dat enkel mogelijk voor de jobs die het toelaten om te telewerken. Dat is ongeveer een op de twee in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik ben het volledig eens met die analyse. Ik denk dat dat niet sturend, niet opdragend is, maar waar het kan, wel stimulerend. Goed zo.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.